

entuzjaści edukacji

Uwarunkowania
Decyzji
Edukacyjnych

Uwarunkowania decyzji edukacyjnych II runda badania

Konferencja prasowa, Warszawa, 18 maja 2015 r.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE

entuzjaści
edukacji

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

entuzjaści edukacji

**Subiektywna luka edukacyjna
a
aktywność edukacyjna dorosłych**

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE *entuzjaści
edukacji*

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Cele analiz

- Zakres występowania subiektywnej luki edukacyjnej (% osób, które nie są zadowolone ze swego wykształcenia) i jego zróżnicowanie według cech respondenta (K-M, wiek, miejsce zamieszkania, okres kończenia edukacji)

*Luka występuje wówczas, gdy poziom wykształcenia, jaki respondent chciał uzyskać, **jest wyższy** od osiągniętego poziomu wykształcenia*

Odpowiedź NIE na pytanie: Czy osiągnął(ęła) Pan(i) najwyższy poziom wykształcenia, jaki chciał(a) Pan(i) osiągnąć?

- powody porzucenia/ przerwania i zakończenia edukacji na danym poziomie kształcenia
- zamierzenia kontynuacji nauki i przyczyny rezygnacji z uzupełniania wykształcenia w trybie formalnym
- luka edukacyjna a aktywność związana z podnoszeniem kwalifikacji zawodowych i innych umiejętności lub rozwijaniem zainteresowań; powody niepodejmowania tej aktywności edukacyjnej

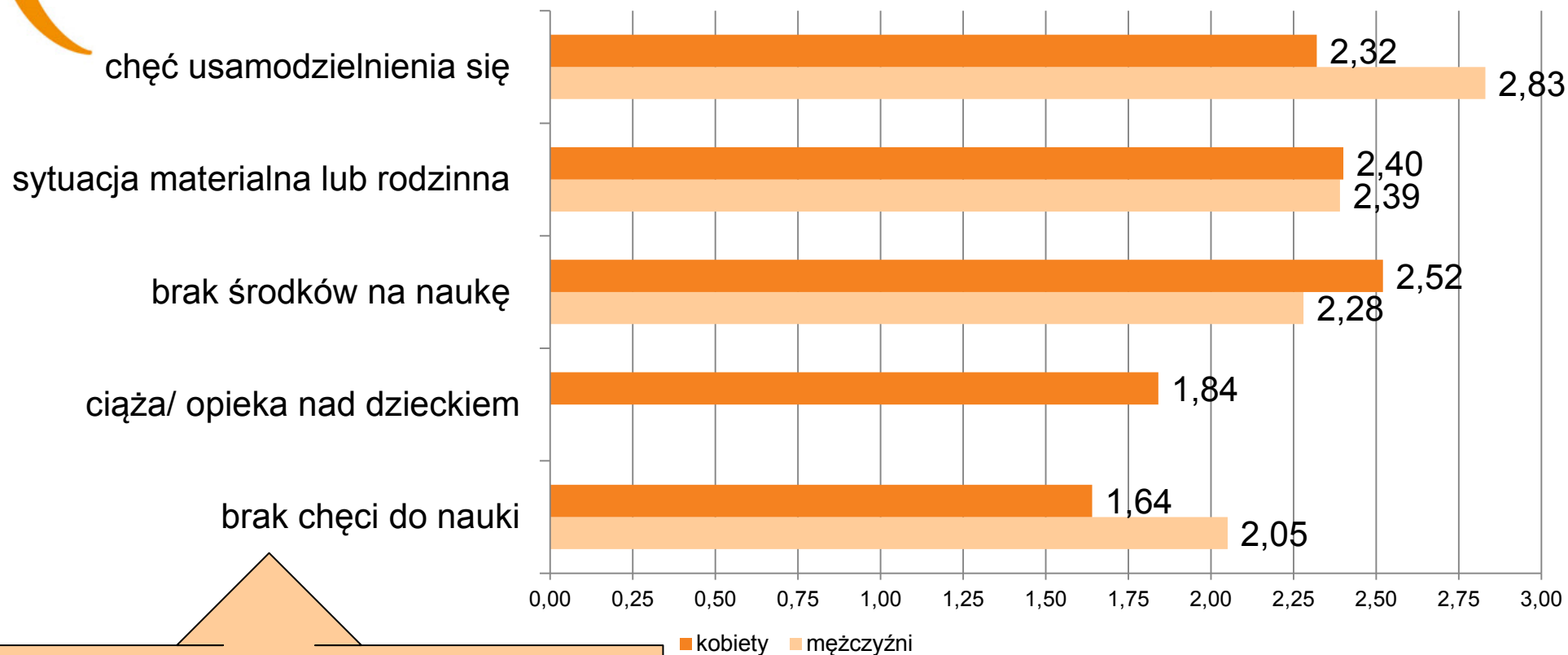
Zakres występowania luki edukacyjnej według płci, miejsca zamieszkania i okresu ukończenia edukacji

Wyszczególnienie	Odsetek osób, u których występuje luka edukacyjna*		
	Ogółem	mężczyźni	kobiety
Badani ogółem	25,50	22,70	27,78
Ukończenie nauki do 1989	26,64	22,50	29,99
Ukończenie nauki w latach 1990-1999	24,85	23,45	26,03
Ukończenie nauki w 2000 r. lub później	23,35	22,36	24,13
Miasto	26,22	23,74	28,08
Wieś	24,39	21,28	27,28

* Są to osoby, które na pytanie E3: Czy osiągnął(ęła) Pan/Pani najwyższy poziom wykształcenia, jaki chciał(a) Pan/Pani osiągnąć? odpowiedziały NIE.

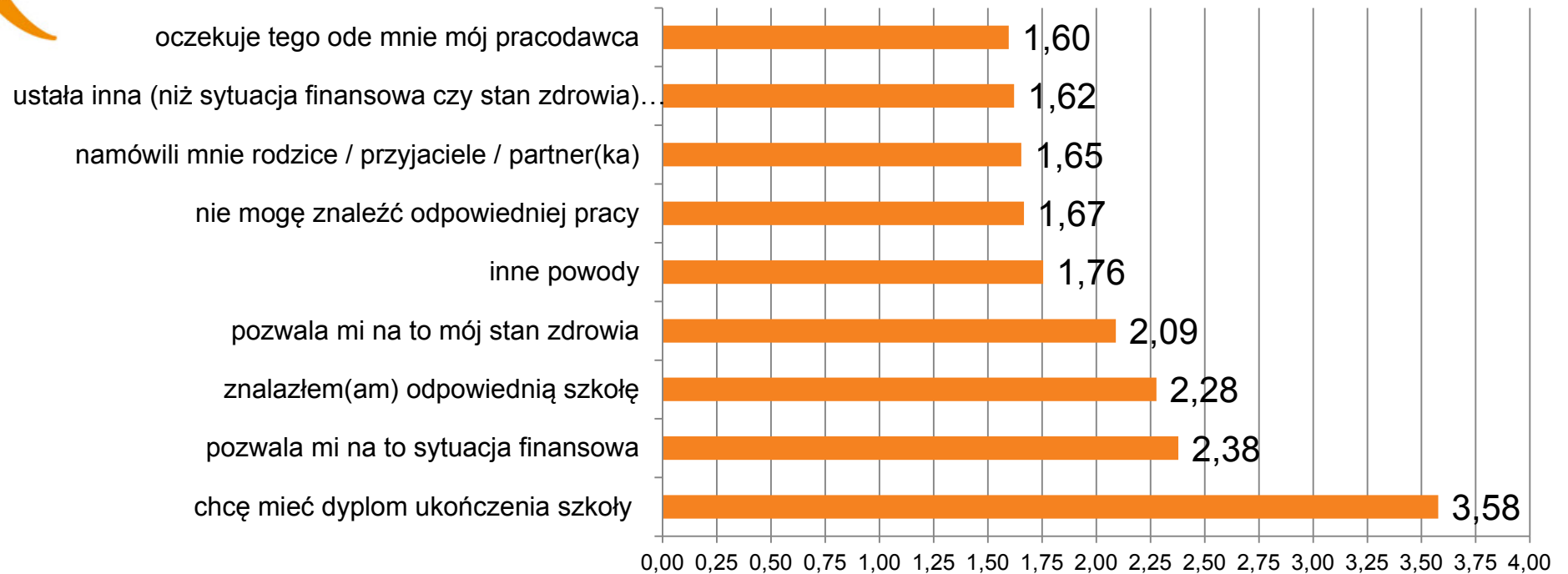

Powody przerwania/zakończenia edukacji przez osoby, u których wystąpiła luka edukacyjna

Znaczenie określonego powodu oceniane w skali 1-5; im wyższa wartość średniej rangi, tym ważniejszy powód

8% osób z luką edukacyjną zamierza podjąć naukę – częściej K, osoby młodsze, z wyższym poziomem wykształcenia, kończące edukację po 1989 roku, rzadziej rodzice małych dzieci

Znaczenie określonego powodu oceniane w skali 1-5; im wyższa wartość średniej rangi, tym ważniejszy powód.

Najważniejsze dla kobiet: chęć posiadania dyplomu (3,65) i znalezienie odpowiedniej szkoły (2,37)

Najważniejsze dla mężczyzn: chęć posiadania dyplomu (3,47) i poprawa sytuacji finansowej (2,55).

Powody braku udziału w kształceniu pozaformalnym

Powody	Płeć	Ogółem	Ukończenie do 89	Ukończenie 90-99	Ukończenie 2000 lub później	Miasto	Wieś
Nie ma takiej potrzeby	K	33	41	28	25	34	33
	M	34	39	31	28	34	34
Brak czasu na naukę	K	29	20	40	37	29	28
	M	30	24	43	35	31	30
Brak zainteresowania doksztalcaniem	K	23	28	19	15	23	22
	M	25	30	22	20	24	27
Brak środków na doksztalcanie	K	10	8	12	10	10	9
	M	8	7	8	8	8	8
Brak oferty w miejscu zamieszkania	K	7	6	10	8	3	13
	M	6	6	7	7	3	11
Kłopoty ze zdrowiem	K	6	8	3	2	8	5
	M	6	9	3	2	6	5
Brak wiary we własne możliwości	K	3	3	3	3	3	3
	M	2	2	2	2	2	2

Odsetek wskazań na wymienione w pyt. E39a* (Dlaczego się Pan/Pani nie uczył(a)/nie podnosił(a) swoich kwalifikacji czy innych umiejętności?) powody.

* Pytanie wielowyborowe

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE entuzjaści
edukacji

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Podsumowanie

Szczegółowe wyniki analiz dotyczące:

- zakresu występowania subiektywnej luki edukacyjnej, jej przyczyn
- aktywności na rzecz jej ograniczania bądź to przez podjęcie nauki w systemie formalnym bądź przez kształcenie ustawiczne i powodów jej podejmowania lub nie

zdają się wskazywać na możliwe pogłębienie różnic w rozwoju kompetencji

- między osobami, które kończyły swą edukację przed 1989 rokiem i tymi, które uzyskały swój poziom wykształcenia po 1989 roku,
- między mieszkańcami wsi i małych miast a mieszkańcami innych miast,
- między kobietami i mężczyznami,
- między osobami z wyższym i niższym poziomem wykształcenia.

entuzjaści edukacji

**Kształcenie i doksztalcanie się
z perspektywy aktywności zawodowej**

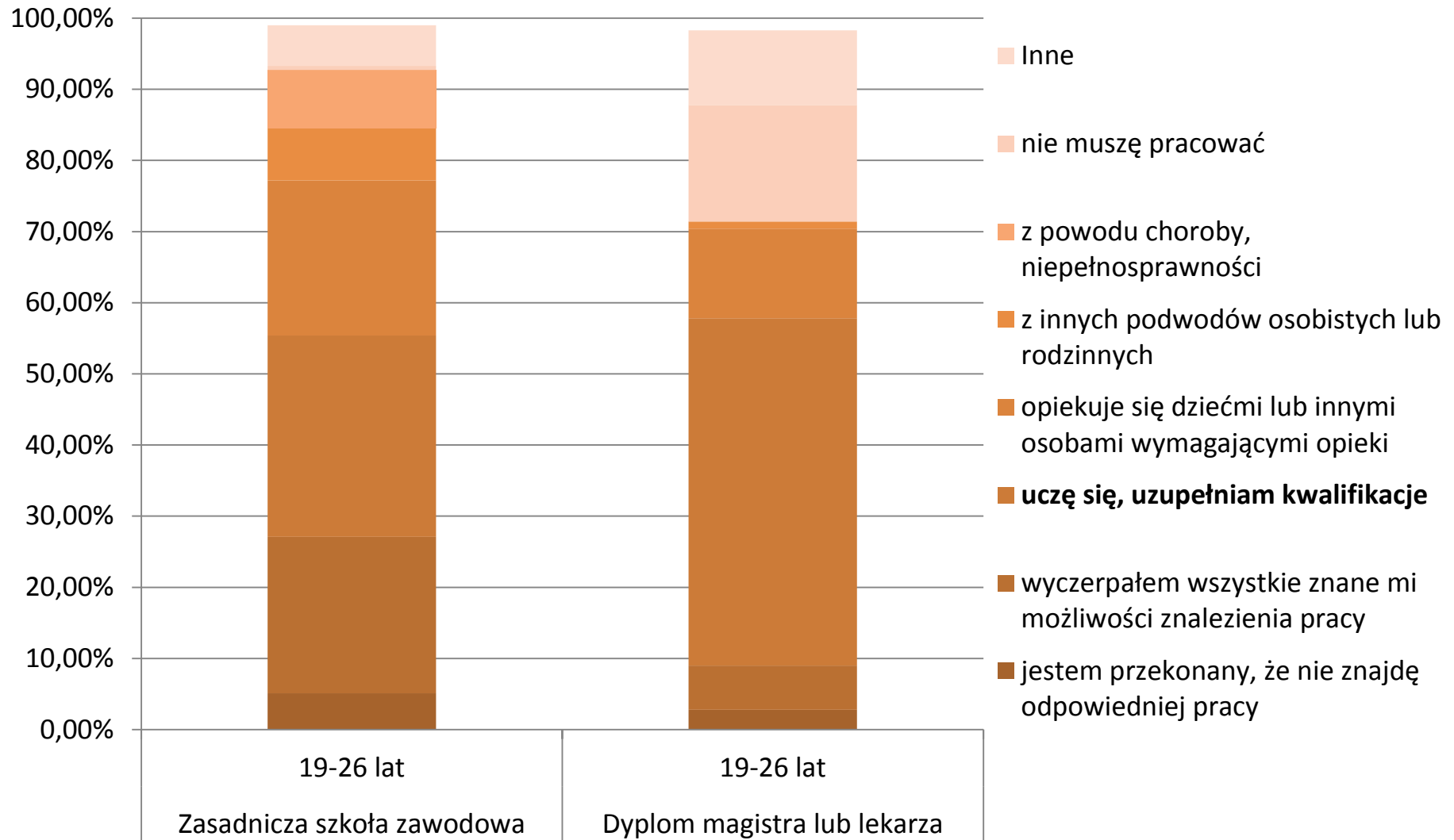
KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE *entuzjaści
edukacji*

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Powody nieszukania pracy wśród osób niepracujących

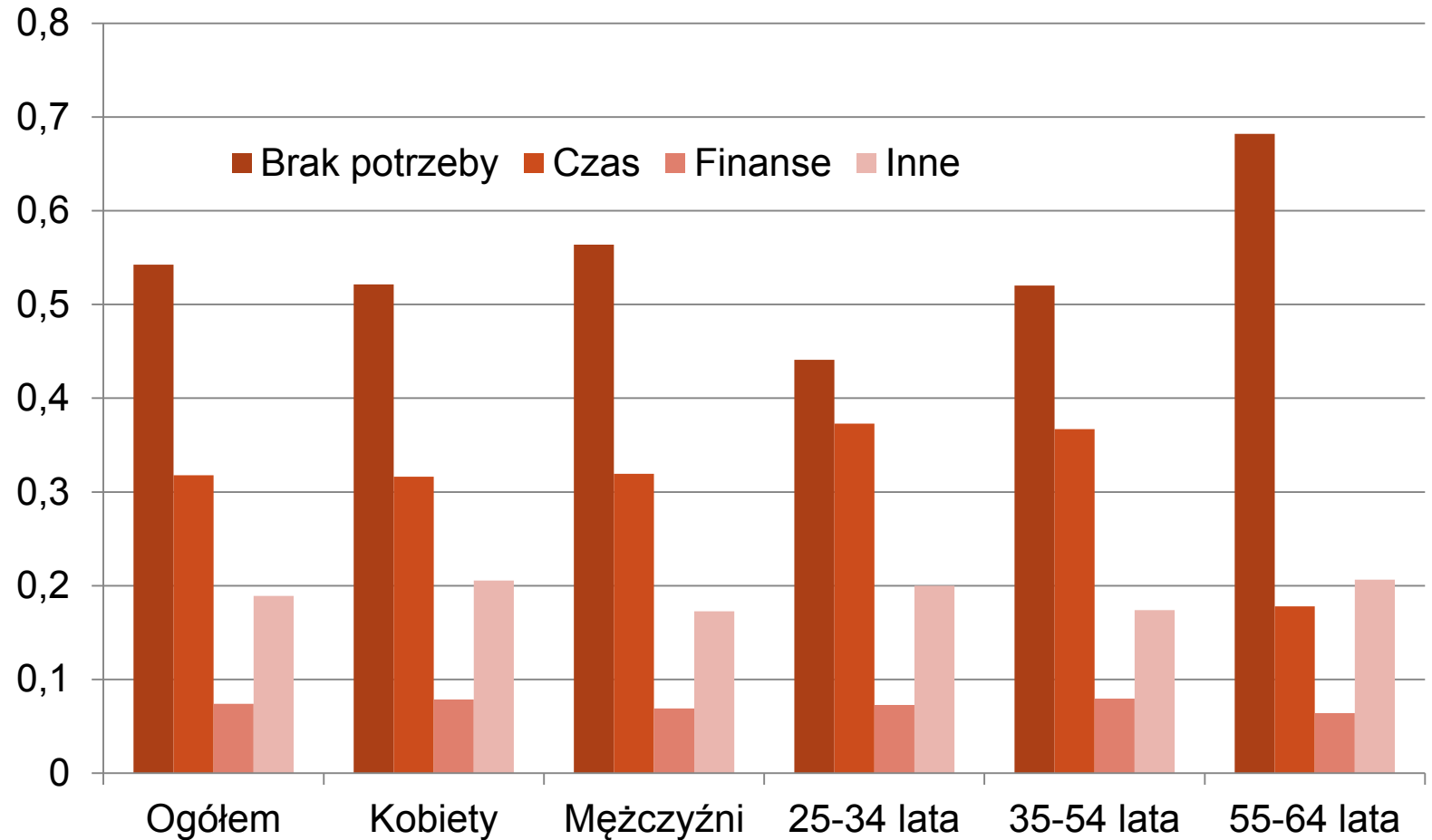

Dokształcanie się a zmiana sytuacji na rynku pracy

- **podjęcie pracy** wiąże się z wyższym prawdopodobieństwem rozpoczęcia uczestnictwa w kształceniu pozaformalnym
- nadal **tylko co dziesiąta osoba bezrobotna**, która nie dokształcała się (w trybie pozaformalnym) w 2013 r. i pracowała w 2014 r., podjęła takie kształcenie (vs 6% wśród osób, które pozostały bezrobotne)
- o ile znalezienie pracy wiąże się częściej z podjęciem lub kontynuacją podnoszenia swoich kwalifikacji, nie jest jego gwarancją i **dotyczy tylko kilku procent osób bezrobotnych**
- wśród pracujących częściej podnoszą swoje kwalifikacje osoby, które już dłuższy czas są na rynku pracy, niż te, które na niego weszły lub powróciły

Dlaczego większość osób nie podnosi swoich kompetencji?

Kształcenie i doksztalcanie w różnych grupach wieku

Ukończenie szkoły zasadniczej zawodowej często powoduje, że już na początku kariery zawodowej młode osoby nie widzą potrzeby dalszego kształcenia i doskonalenia swoich kompetencji.

Wyjątkowo często brak potrzeby podnoszenia kompetencji deklarują osoby w wieku 50-65 lat, choć są przeciętnie słabiej wykształcone niż młodsze i co czwarta z nich deklaruje, że osiągnęła niższy poziom wykształcenia formalnego niż chciała.

Aktywność zawodowa jest dodatnio skorelowana z aktywnością edukacyjną w starszym wieku i z późniejszym przechodzeniem na emeryturę, ponieważ pracownicy mają rynkowe bodźce do inwestycji w nabywanie nowych umiejętności.

Prawdopodobieństwa przepływu na rynku pracy według uczestnictwa w edukacji pozaformalnej (osoby w wieku 50-65)

Status na rynku pracy w 2014 r.			
Status na rynku pracy w 2013 r.	Pracujący	Bezrobotny	Bierny
Uczestniczący w edukacji pozaformalnej w ostatnich 4 tygodniach			
Pracujący	0,9	0,01	0,09
Bezrobotny	0,45	0,13	0,42
Bierny zawodowo	0,21	0,02	0,77
Nie uczestniczący w edukacji pozaformalnej			
Pracujący	0,79	0,02	0,19
Bezrobotny	0,3	0,19	0,51
Bierny zawodowo	0,11	0,01	0,88

Źródło: obliczenia własne na danych 1. i 2. rundy badania UDE

Rekomendacje

Konieczne dalsze wsparcie aktywności edukacyjnej w dorosłym życiu, w szczególności wśród osób dotychczas biernych edukacyjnie

Promowanie późniejszego odchodzenia na emeryturę może zwiększyć uczestnictwo w kształceniu osób starszych

Uświadamianie korzyści z podnoszenia/ aktualizacji swoich kwalifikacji, w szczególności tych długofalowych

Pokonywanie bariery czasu:

- Uelastycznianie czasu pracy
- Opieka instytucjonalna nad dziećmi i osobami starszymi

entuzjaści edukacji

**Uwarunkowania zachowań
gospodarstw domowych w kontekście
polityki lokalnej – wpływ polityki
lokalnej na zachowania gospodarstw
domowych**

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

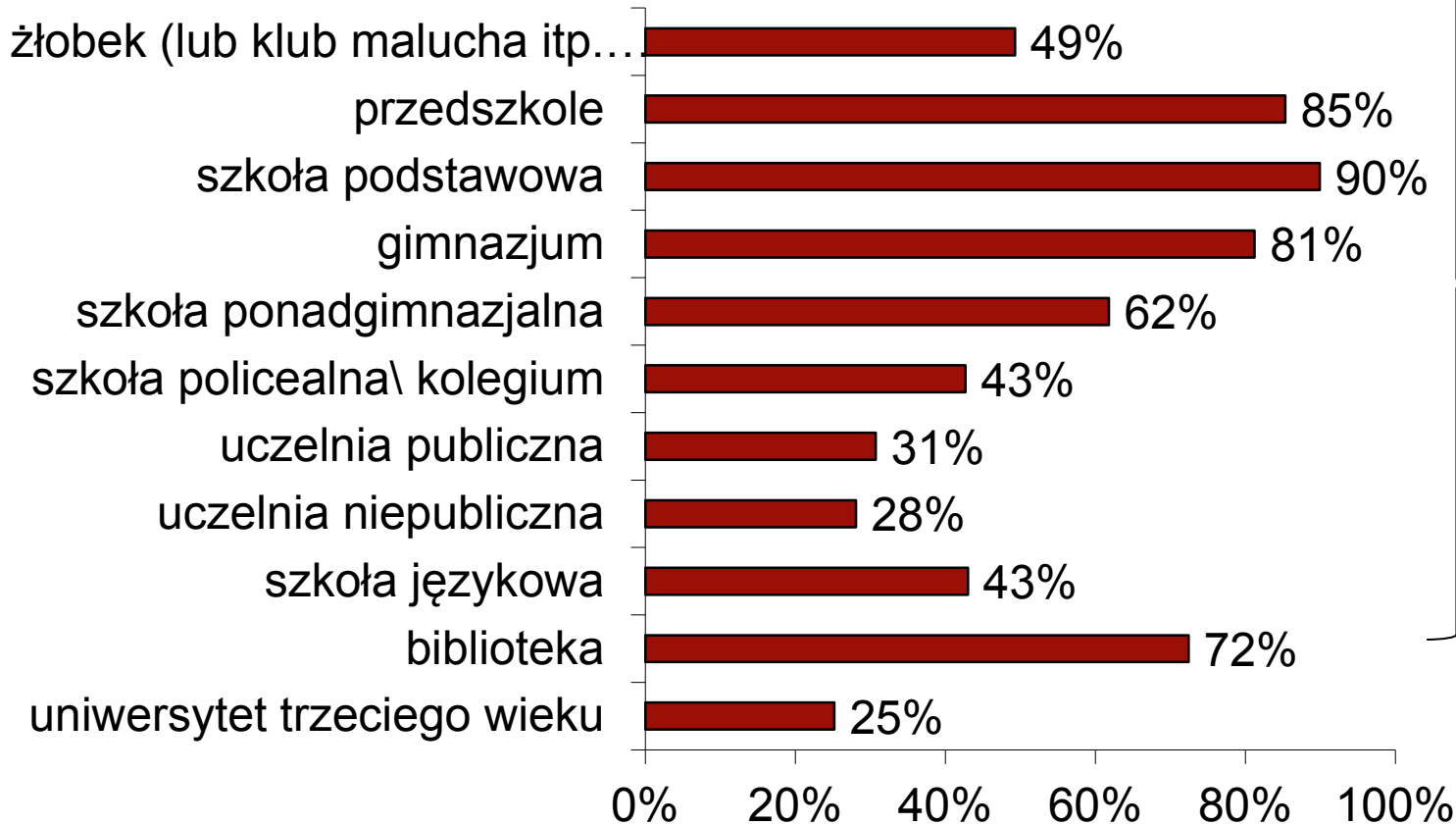
IBE *entuzjaści
edukacji*

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Subiektywna ocena podaży instytucji edukacyjnych w najbliższej okolicy

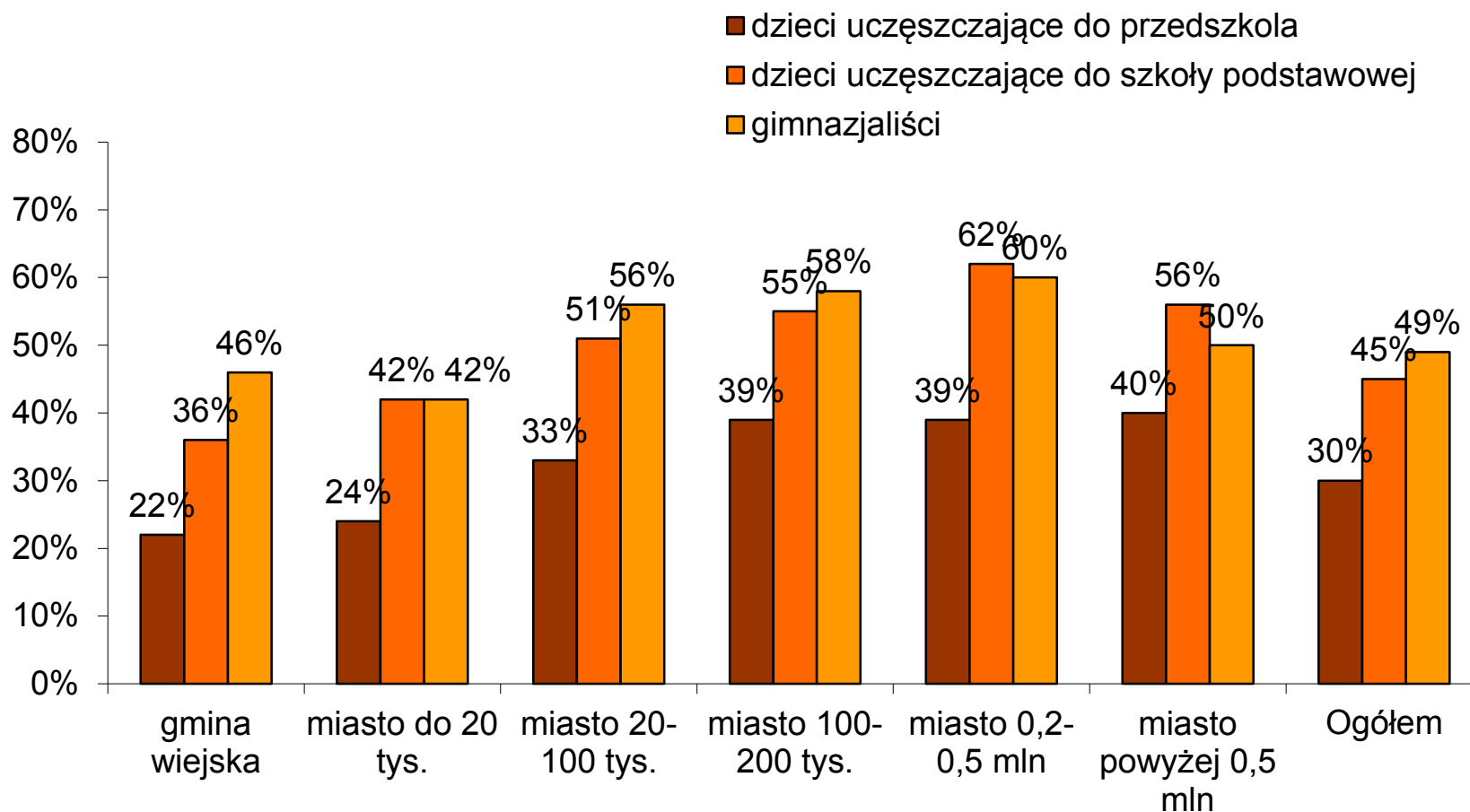

Wskaźnik dostępu do edukacji – z wyłączeniem uniwersytetów trzeciego wieku (wysoki udział odpowiedzi „Nie wiem”)

Uwaga metodologiczna: pytania o lokalne uwarunkowania decyzji edukacyjnych były zadawane tylko w drugiej fali badania, zatem niemożliwe jest uwzględnienie zmian w czasie. Prezentowane dane mają charakter przekrojowy.

Odsetek dzieci uczęszczających na zajęcia pozalekcyjne

Uwarunkowania lokalne wpływają też na udział dzieci w zajęciach pozalekcyjnych. Na wsi i w małych miejscowościach znacząco mniej dzieci w nich uczestniczy.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE entuzjaści
edukacji

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Podsumowanie i rekomendacje

- Mimo niżu demograficznego należy **rozwijać ofertę edukacyjną**, tak by uzupełniać ją szczególnie na wsi, w małych miejscowości, a w większych miastach w ramach dzielnic, a nawet osiedli. **Rozwój oferty powinien opierać się na analizie potrzeb lokalnych**. Ze względu na rolę, jaką odległość od placówki edukacyjnej odgrywa przy podejmowaniu decyzji, warto pracować nad rozszerzaniem oferty edukacyjnej właśnie na tak rozumianym poziomie lokalnym.
- Na **decyzje dotyczące dzieci do piętnastego roku życia** wpływają szeroko rozumiane zasoby rodziny, m.in. sytuacja finansowa oraz kapitał kulturowy, jednak nawet biorąc pod uwagę te cechy gospodarstwa domowego, **znaczenie uwarunkowań lokalnych nadal jest wyraźne**.
- Brak dostępu do miejsc w żłobkach i placówkach wychowania przedszkolnego bardzo silnie ogranicza możliwość podejmowania jakichkolwiek decyzji edukacyjnych – zarówno dotyczących dzieci jak i samych dorosłych. Wyniki analiz dostarczają kolejnych argumentów za **rozwijaniem sieci przedszkoli i żłobków** (lub placówek pełniących podobną funkcję), **szczególnie na wsi**.

entuzjaści edukacji

Wykluczenie edukacyjne a wykluczenie społeczne

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE *entuzjaści
edukacji*

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Wpływ wykluczenia edukacyjnego dorosłych na wykluczenie społeczne dzieci

- W badaniu wykluczenie edukacyjne jest utożsamiane z niskim poziomem wykształcenia
- Za osoby o niskim poziomie wykształcenia uważane są osoby w wieku 25-65 lat posiadające co najwyżej ukończone gimnazjum (lub 8-letnią szkołę podstawową) oraz w wieku 18-24 lata posiadające co najwyżej ukończone gimnazjum i niekontynuujące nauki
- Dodatkowo wyróżniono grupę osób niepracujących i niekontynuujących nauki (NEET)

Założenia pomiaru wykluczenia społecznego dzieci

- Jednostką obserwacji jest gospodarstwo domowe z dziećmi w wieku 4-14 lat.
- Jeżeli odnotowano symptom wykluczenia dzieci w jakimś obszarze, to gospodarstwo domowe (i wszystkie dzieci w gospodarstwie) podlega wykluczeniu ze względu na ten symptom
- Gospodarstwa domowe z dziećmi zostały podzielone na trzy grupy: z przynajmniej jedną osobą wykluczoną edukacyjnie, z przynajmniej jedną osobą wykluczoną edukacyjnie i z przynajmniej jedną osobą niewykluczoną edukacyjnie oraz ze wszystkimi osobami wykluczonymi edukacyjnie

Obszary wykluczenia

- sytuacja dochodowa (skala 0-2, przy czym 1 < 540,3 zł, 2 < niż minimum egzystencji).
- Wyżywienie
- odzież i obuwie
- materialne warunki kształcenia
- materialne warunki rozwoju,
- ochrona zdrowia,
- wypoczynek.

Wnioski

- Zasięg i głębokość wykluczenia społecznego dzieci rośnie zarówno wraz ze wzrostem liczby osób w ich gospodarstwach domowych wykluczonych edukacyjnie, jak i nie pracujących i nie kontynuujących nauki (NEET)
- Znacznie większy wpływ na wykluczenie społeczne dzieci ma niski poziom wykształcenia osób w ich gospodarstwach domowych niż występowanie w nich osób niepracujących i niekontynuujących nauki

Analiza zmian w czasie wykluczenia edukacyjnego

- Analiza mobilności osób ze względu na przynależność do wyróżnionych w badaniu typów wykluczenia edukacyjnego dorosłych dotyczy tylko osób uczestniczących w obu fazach badania tj. zarówno w 2013 r. jak i w 2014 r.
- Typy wykluczenia edukacyjnego dorosłych
 - Osoby z niskim poziomem wykształcenia
 - Osoby niepracujące i niekontynuujące nauki (NEET)

Wnioski

- Mobilność osób, w latach 2013-2014, ze względu na ich status przynależności do grupy osób o niskim poziomie wykształcenia dotyczyła tylko 2,796% badanej populacji osób, które brały udział w obu rundach badania
- Aż około 22,0% osób, które posiadały niski poziom wykształcenia z 2013 r. podjęło naukę i tym samym opuściło grupę osób wykluczonych edukacyjnie w 2014 r.
- Tylko 0,002% osób, które nie były wykluczone edukacyjnie w 2013 r. stało się wykluczonymi edukacyjnie na skutek porzucenia nauki na poziomie co najwyżej licealnym
- Przepływy o charakterze pozytywnym o prawie 2,8 punktu procentowego przeważają nad przepływami o charakterze negatywnym

Wnioski

- Mobilność osób w latach 2013-2014 ze względu na ich status przynależności do grupy osób niepracujących i nieuczących się (NEET) jest o wiele większa niż w przypadku mobilności osób ze względu na ich status przynależności do grupy osób z niskim poziomem wykształcenia
- W badanych latach aż ponad 21,0% osób zmieniło ten status
- Przynależność do grupy osób niepracujących i nieuczących się nie ma charakteru trwałego gdyż ponad 55,0% osób, które w 2013 r. należało do grupy NEET opuściło w 2014 r. tą grupę na skutek podjęcia pracy lub nauki
- Tylko niecałe 10,0% osób, które w 2013 r. nie należało do grupy NEET na skutek zakończenia nauki i niepodjęcia pracy albo też utraty pracy znalazło się w grupie NEET
- Przepływy o charakterze pozytywnym o przeszło 7 punktów procentowych przeważają nad przepływami o charakterze negatywnym

entuzjaści edukacji

Międzypokoleniowe uwarunkowania kształtowania kapitału ludzkiego – co wpływa na uczestnictwo dzieci w edukacji?

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE

*entuzjaści
edukacji*

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

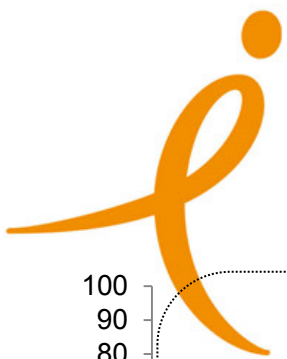
Cel i metody analiz

Cel:

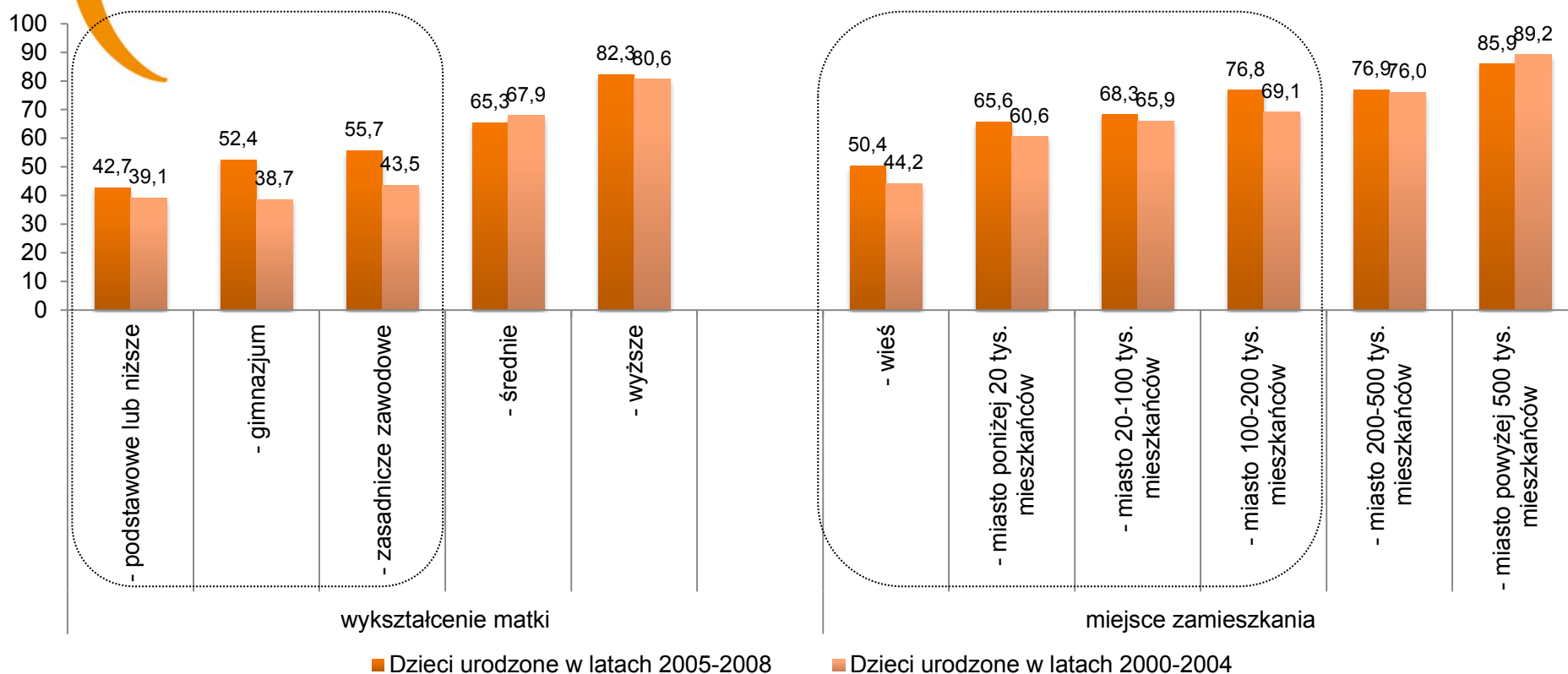
- Określenie roli rodziców oraz innych uwarunkowań społeczno-ekonomicznych w kształtowaniu kapitału ludzkiego dzieci w wieku 3-14 lat
 - Nieobowiązkowa edukacja przedszkolna
 - Aktywność rodziców w szkole
 - Uczestnictwo dzieci w zajęciach dodatkowych

Metody analiz:

- Analizy częstości
- Model logistyczny

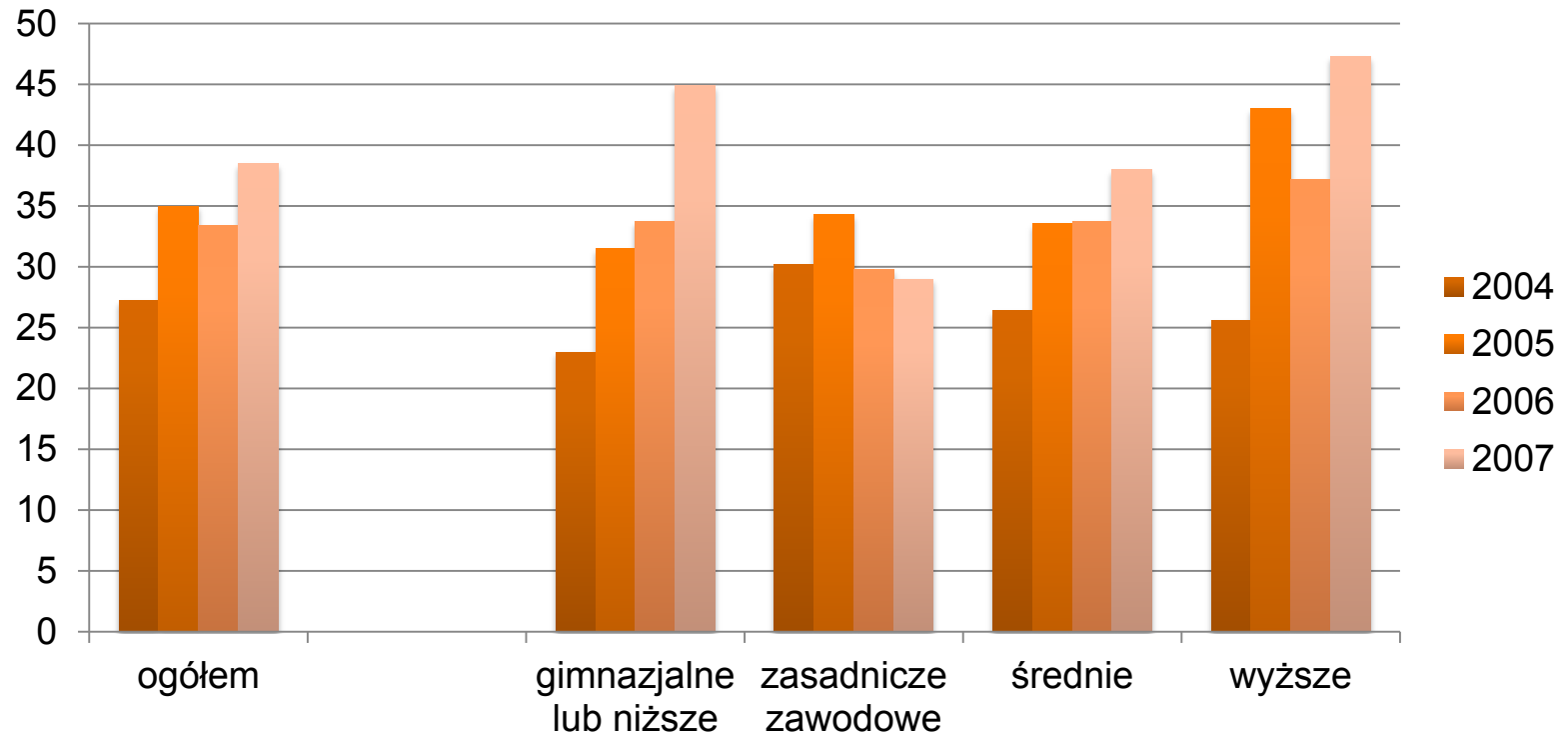
Uczestnictwo dzieci w edukacji przedszkolnej dłużej niż 1 rok

- Dzieci rodziców z niższym wykształceniem, zamieszkałych na wsiach i w mniejszych miejscowościach rzadziej dłużej chodzą do przedszkoli, co wpływa na ich mniejsze szanse edukacyjne w przyszłości (Heckmann, OECD)
- Wprowadzenie obowiązkowej edukacji przedszkolnej miało wpływ na zwiększenie uczestnictwa w edukacji przedszkolnej dzieci rodziców z niższymi poziomami wykształcenia oraz zamieszkałych na wsiach i w mniejszych miejscowościach

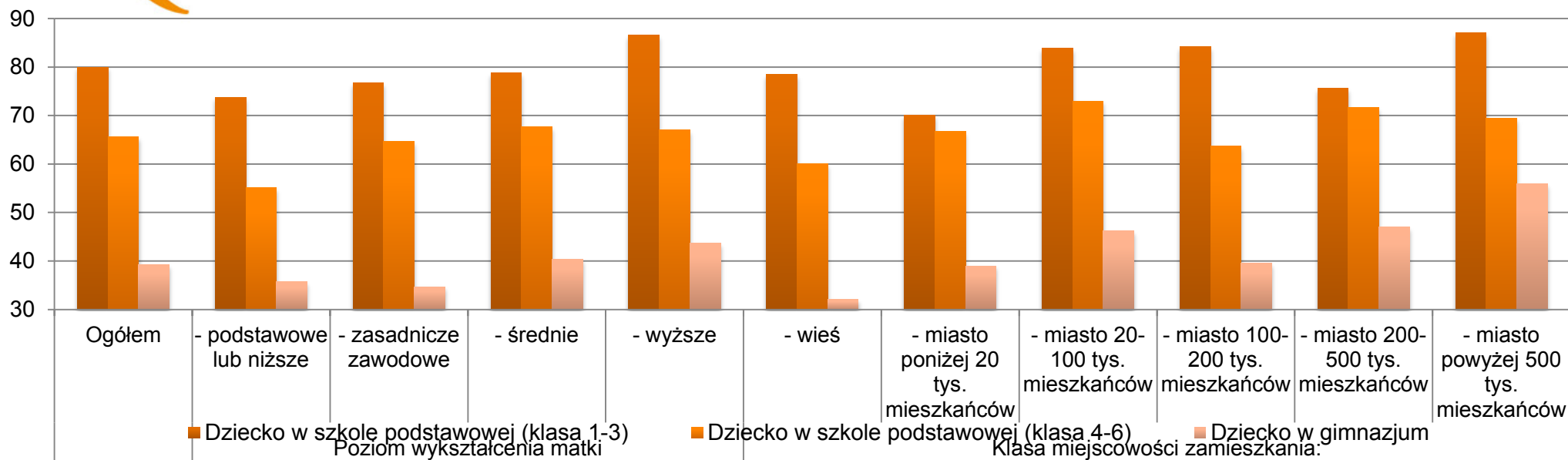
6-latki w pierwszej klasie

- Dzieci rodziców z najniższymi i najwyższymi poziomami wykształcenia częściej rozpoczynają naukę w szkole w wieku 6 lat
- Do szkoły również częściej idą 6-latki z większych miast

Kto pomaga dzieciom w lekcjach? % dzieci którym w lekcjach pomaga ktoś z gospodarstwa domowego

- Pomoc w lekcjach udzielana jest przede wszystkim najmłodszym uczniom, maleje na kolejnych etapach edukacji
- Częściej pomagają rodzice z wyższym wykształceniem – szczególnie w przypadku gimnazjalistów
- W przypadku miejscowości zamieszkania pomoc w lekcjach jest wyraźnie większa w dużych miastach – ponownie szczególnie w przypadku gimnazjalistów
- Podobne zależności obserwujemy w przypadku pomocy dzieciom udzielanej przez osoby spoza gospodarstwa (korepetycje)

=> Gimnazjaliści rodziców z wyższym wykształceniem, zamieszkali w największych miastach częściej korzystają z pomocy osób z gospodarstwa domowego oraz spoza niego, co wskazuje na większą inwestycję takich rodzin w wykształcenie dzieci już na wczesnym etapie edukacji

Wnioski 1/2

- Wykształcenie i miejscowość zamieszkania rodziców są powiązane z zaangażowaniem w aktywność edukacyjną dzieci na każdym etapie edukacyjnym, co wskazuje na dziedziczenie kapitału ludzkiego
- PRZEDSZKOLE:
 - dłużej do przedszkola chodzą dzieci rodziców wykształconych, zamieszkałych w miastach, zwiększenie obowiązku edukacji przedszkolnej ograniczyło obserwowane nierówności
- SZKOŁA PODSTAWOWA:
 - Częstsze zaangażowanie rodziców w organizację wydarzeń szkolnych na początkowych etapach edukacji
 - Rodzice z wykształceniem średnim i wyższym częściej pomagają dzieciom w lekcjach
- GIMNAZJUM
 - Rodzice z wykształceniem średnim i wyższym oraz zamieszkali w dużych miastach częściej pomagają dzieciom w lekcjach, również częściej tacy gimnazjaliści korzystają z pomocy spoza gospodarstwa domowego

Wnioski 2/2

- Uczestnictwo dzieci w zajęciach dodatkowych
 - Dziewczynki rzadziej uczestniczą w zajęciach sportowych, ale częściej w innych zajęciach, a także częściej chodzą na kilka różnych zajęć
 - Uczniowie starszych klas szkół podstawowych częściej korzystają z zajęć dodatkowych niż gimnazjaliści
 - Dzieci zamieszkałe na wsi rzadziej uczestniczą w zajęciach dodatkowych niż te zamieszkałe w dużych miastach
 - Dzieci rodziców z wykształceniem poniżej wyższego rzadziej uczestniczą w zajęciach dodatkowych, istotne statystycznie powiązania dotyczą w szczególności:
 - Języków obcych i wykształcenia matki
 - Uczestnictwa w kilku zajęciach i wykształcenia ojca
- ⇒ Uczestniczenie dzieci w zajęciach dodatkowych ma selekcyjny charakter
- ⇒ Zajęcia dodatkowe są jedną ze znaczących determinant osiągnięcia wyższego wykształcenia (wynika to z wcześniejszych analiz prowadzonych na podstawie wyników I rundy badania UDE)
- ⇒ Rekomendacja: Zwiększenie dostępu do dodatkowych zajęć dzieci ze wsi i małych miejscowości, a także rodziców z niższym wykształceniem, szczególnie w przypadku języków obcych

Raport przygotowany przez zespół autorski:

Redakcja naukowa:

prof. dr hab. Małgorzata Rószkiewicz (SGH)

dr Katarzyna Saczuk (SGH)

Autorzy:

prof. dr hab. Irena E. Kotowska (SGH)

prof. dr hab. Tomasz Panek (SGH)

prof. dr hab. Tomasz Szapiro

dr hab. Tomasz Kuszewski

dr Iga Magda (SGH)

dr Barbara Minkiewicz (SGH)

dr Jolanta Perek-Białas (SGH)

dr Anna Ruzik (SGH)

dr Przemysław Szufel

dr Jan Zwierzchowski (SGH)

Agata Baczek-Dombi (IFIS PAN)

Zuzanna Brzozowska (SGH)

Agata Komendant-Brodowska (UW)

Beata Koń (SGH)

Wojciech Łątkowski (SGH)

Grzegorz Michalski (SGH)

Tomasz Zając (UW)

Pomoc analityczna:

Paweł Ekk-Cierniakowski

Aleksandra Łagan

Zespół IBE:

dr Agnieszka Chłoń-Domińczak

Dorota Holzer-Żelażewska

Anna Maliszewska

entuzjaści edukacji

Dziękujemy za uwagę

„Badanie jakości i efektywności edukacji oraz instytucjonalizacja zaplecza badawczego”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Instytut Badań Edukacyjnych

ul. Górczewska 8, 01-180 Warszawa

tel.: (22) 241 71 00, e-mail: ibe@ibe.edu.pl

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE

*entuzjaści
edukacji*

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

